Regelrådet

Beslutsdatum 2025-11-04
Vårt diarienummer RR 2025-280
Ert diarienummer LI2025/01503

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Yttrande över promemorian Förbättrat genomförande av UTP-direktivets förbud mot sena annulleringar

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen uppfyller kraven i förordning (2024:183) om konsekvensutredningar.

Bakgrund och innehåll i förslaget

I promemorian föreslås ändringar i lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter (LOH) och i förordning (2021:583) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Förslaget innebär att det införs ett förbud mot att en köpare annullerar en order med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna. Syftet är att säkerställa ett fullständigt genomförande av artikel 3.1 b i UTP-direktivet (EU 2019/633), sedan Europeiska kommissionen framfört att det svenska genomförandet inte fullt ut motsvarar direktivets krav.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2026 och omfatta samtliga jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Konsekvenser för företag

Förslaget berör främst företag som är köpare enligt LOH, det vill säga aktörer inom jordbruks- och livsmedelskedjan med en årsomsättning överstigande två miljoner euro. Enligt Statistikmyndigheten SCB finns omkring 4 500 sådana företag, vilket motsvarar omkring fyra procent av samtliga företag i kedjan men omkring 85 procent av den totala omsättningen. De flesta primärproducenter, såsom jordbrukare och fiskare, uppträder som säljare, medan större förädlingsföretag, grossister, dagligvaruhandelskedjor och restaurangföretag utgör de huvudsakliga köparna i lagens mening.

Förslaget innebär att köpare behöver anpassa sina avtalsvillkor och interna rutiner så att order inte annulleras med ett varsel som kan anses orimligt ur leverantörens perspektiv. Förslagsställaren framhåller att detta kan kräva en individuell bedömning av leverantörens möjligheter att hitta annan avsättning, vilket kan medföra viss administrativ belastning. Sådana bedömningar bedöms dock i många fall vara relativt enkla för större köpare med god marknadskännedom.

Kostnaderna för regelefterlevnad anges vara svåra att uppskatta. Förslagsställaren bedömer att de faktiska effekterna blir små[1]. Bakgrunden är att sena annulleringar redan i dag är förbjudna vid kortare varsel än 30 dagar (respektive fem dagar i restaurang- och cateringsektorn) och att många transaktioner sker med kort framförhållning. Förslaget bedöms därför inte förändra branschpraxis i någon större utsträckning.

Det beskrivs att vissa risker för försiktigare beställningsmönster skulle kunna uppstå. I tveksamma fall skulle företag kunna komma att avstå från att annullera en order för att undvika att riskera en sanktionsavgift. Detta anges kunna medföra att flexibiliteten minskar i vissa leveranskedjor. Samtidigt uppges förslaget innebära ett stärkt skydd för leverantörer, särskilt i situationer där varor produceras med lång ledtid eller har kort försäljningssäsong, såsom färskpotatis eller säsongsbundna livsmedel.

Vad avser produktionen av kyckling, mjölk och ägg anges att det normalt finns en mottagningsplikt som garanterar primärproducenterna avsättning för hela sin produktion. I dagligvaruhandeln anges det dessutom vara vanligt att beställningar görs med kort varsel och att höga leveranskrav gäller, vilket i praktiken begränsar möjligheterna till avbeställningar. Det är mot denna bakgrund förslagsställaren gör bedömningen att de faktiska konsekvenserna för köpare blir små. Förslaget syftar till att stärka leverantörernas ställning, men förslagsställaren bedömer att även effekterna för dessa aktörer blir begränsade.

Vad gäller förslagets förhållande till EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven uppges, utöver att ändringen är nödvändig mot bakgrund av kommissionens kritik, att artikel 3.1 första stycket led b i UTP-direktivet endast kräver att förbudet mot sena annulleringar ska omfatta färskvaror. Redan vid genomförandet av direktivet valde Sverige en mer långtgående reglering där samma skydd gäller för samtliga jordbruks- och livsmedelsprodukter[2]. Det uppges också att en motsvarande ordning gäller beträffande förbudet mot sena betalningar enligt artikel 3.1 första stycket led a och 5 § första stycket LOH.

Förslagsställarens samlade bedömning är att påverkan på företagen blir marginell.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Förslagsställaren redovisar bakgrund, syfte och berörda företag på ett tydligt och välstrukturerat sätt. Uppgifter om antal berörda företag och omsättning är kvantitativt underbyggda och de huvudsakliga effekterna för företagen beskrivs kvalitativt i sak. Det framgår också tydligt att förslaget är nödvändigt i och med att kommissionen framfört kritik mot direktivets genomförande. Avsaknaden av särskild redovisning gällande konsekvenser av om ingen åtgärd vidtas och alternativa lösningar bedöms därför acceptabel. Även förslagets förhållande gentemot gällande EU-rätt och att förslaget delvis går utöver minimikraven framgår, vilket medför att delaspekterna bedöms godtagbart redovisade.

Vad gäller förslagets påverkan på de berörda företagens kostnader och intäkter görs en kvalitativ bedömning där det framhålls att kostnaderna för anpassning sannolikt är små eftersom sena annulleringar redan är ovanliga, men att viss administrativ belastning kan uppstå

[1] I promemorian anges att 44 tillsynsärenden inletts av tillsynsmyndigheten Konkurrensverket mellan den 1 november 2021 (då LOH trädde i kraft) och den 27 maj 2025. Av dessa handlade 9 ärenden om sena annulleringar.

[2] *Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter* (prop. 2020/21:134 s. 44), där regeringen framhöll att starka förenklingsskäl talar för en enhetlig reglering för alla produktkategorier.

genom behovet av fallvisa bedömningar. Inga kvantifierade uppskattningar av varken kostnader eller intäkter redovisas. Regelrådet har förståelse för att sådan hade varit utmanande i detta ärende men anser ändå att det borde ha skrivits ut tydligare. Trots önskvärda förtydliganden i dessa delar bedömer Regelrådet, med anledning av förslagets karaktär, delaspekterna godtagbart redovisade.

Redovisningen avseende förslagets påverkan på konkurrensförhållandena borde varit tydligare – det framgår endast indirekt att sådan påverkan bedöms bli marginell. Delaspekten bedöms bristfällig. Vad gäller särskild hänsyn till små och medelstora företag berörds detta endast översiktligt. Lagstiftningens syfte är visserligen att skydda mindre aktörer men det motiverar inte att särskild sådan redovisning utelämnas i konsekvensutredningen. Delaspekten bedöms bristfällig.

När förslaget ska träda i kraft motiveras, delaspekten bedöms därmed godtagbar. Det saknas däremot information om eventuellt behov av informationsinsatser och när och hur förslaget kan utvärderas. Delaspekterna bedöms bristfälliga.

Förslagsställaren lämnar ingen särskild redogörelse för åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter, men resonemanget om att förslagets påverkan bedöms bli marginell kan ses som ett indirekt ställningstagande. Ett förtydligande gällande eventuellt behov av exempelvis vägledning eller branschdialog hade stärkt redovisningen. Avsaknaden av särskild redovisning medför att delaspekten bedöms bristfällig.

Sammantaget är konsekvensutredningen översiktlig men ger ändå en samlad bild av förslagets begränsade påverkan. Regelrådet bedömer därför att redovisningen, trots en del brister, är proportionerlig i förhållande till förslagets omfattning.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 4 november 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Stig-Dennis Nyström.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Stig-Dennis Nyström
Föredragande